

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Nr. 215

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 2 oktober 2013

Binnen de vaste commissies voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de informele Cultuur- en Sportraad van 1 en 2 oktober 2013, waarbij de volgende brieven zijn betrokken:

- Geannoteerde agenda van de informele Cultuur- en Sportraad van 1-2 oktober 2013
(aangeboden bij brief van de Minister Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 9 september 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 212))
- Geannoteerde agenda van de informele Sportraad van 1 oktober 2013
(aangeboden bij brief van de Minister Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 17 september 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 213))
- Brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 8 juli 2013 inzake Europese consultaties over: 1) mediavrijheid en pluralisme en 2) de onafhankelijkheid van het toezicht op de media (Kamerstuk 21 501-34, nr. 211)

Bij brief van 30 september 2013 hebben de betrokken Ministers en de Staatssecretaris deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

Griffier van de commissie,
De Kler

Inhoud

I	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	1. Algemeen	2
	2. Geannoteerde agenda informele Cultuurraad op 1 en 2 oktober 2013	2
	2.1 Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie	2
	2.2 Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld	3
	3. Geannoteerde agenda informele Sportraad op 1 en 2 oktober 2013	6
	3.1 Het belang en de impact van grote sportevenementen	6
	3.2 De betekenis van sport voor de economie	8
II	Reactie van de Ministers en de Staatssecretaris	11

I VRAGEN EN OPMERKINGEN UIT DE FRACTIES

1. Algemeen

De leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de SP, D66 en GroenLinks hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Informele Cultuur-, en Sportraad van 1 en 2 oktober 2013. Op een aantal onderdelen vragen de leden nadere toelichting.

De leden van de D66-fractie stellen vast dat de geannoteerde agenda Sport pas op 17 september is ontvangen, terwijl de geannoteerde agenda Cultuur al reeds op 9 september bekend was. Deze leden verzoeken de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ervoor zorg te dragen dat de Kamer de voorbereidende informatie eerder ontvangt. Deze leden vragen voorts wie vanuit het kabinet Nederland daadwerkelijk in de Raad zal vertegenwoordigen.

De leden van de GroenLinks-fractie betreuren de aanleiding voor dit schriftelijk overleg en hopen dat de Staatssecretaris voorspoedig zal herstellen van zijn onfortuinlijke val.

2. Geannoteerde agenda informele Cultuurraad op 1 en 2 oktober 2013

De informele vergadering van de Cultuurraad heeft als doel om van gedachten te wisselen over de volgende twee onderwerpen:

- Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie
- Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld

2.1 Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie

De leden van de VVD-fractie vinden dat de Europese Unie zich sterk moet maken voor het versterken van de interne markt en het wegnemen van handelsbelemmeringen. Op die vlakken zijn nog grote stappen te zetten. Dat vraagt om focus op de juiste zaken. Het organiseren van een conferentie van cultuur als middel voor sociale en economische transformatie past niet bij de noodzakelijke focus in de EU. De ambtelijke tijd die hiermee is gemoeid kan beter worden ingezet om de interne markt te optimaliseren en om de handelsbelemmeringen weg te nemen. De bevoegdheden van de Europese Unie op het gebied van cultuur behoeven geen uitbreiding te krijgen. Wordt deze mening door het kabinet gedeeld? Zo nee, waarom niet? Kunnen betrokken bewindspersonen aangeven of

deze mening expliciet wordt ingebracht bij de Informele Cultuur- en Sportraad van 1 en 2 oktober aanstaande?

De leden van de PvdA-fractie vragen of het kabinet bij andere lidstaten de behoefte ziet om wel aanvullende bevoegdheden voor de EU te regelen op het gebied van kunst en cultuur. Zo ja, hoe wordt daarop geanticipeerd, zo informeren zij bij de bewindslieden.

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat een sterke culturele en creatieve sector een essentiële voorwaarde is voor een open, zich ontwikkelende en verbonden samenleving. Ook is een bloeiende culturele sector een reden om ergens te willen wonen en maakt het ons land op die manier aantrekkelijk voor talenten en bedrijven. De leden van deze fractie kunnen zich dan ook goed vinden in het initiatief van het voorzitterschap voor een discussie over proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie. Nederland zal de standpunten over de artistieke, maatschappelijke en economische waarden van cultuur, zoals uiteengezet in de visiebrief «Cultuur beweegt. De betekenis van de cultuur in een veranderende samenleving», naar voren brengen. Graag zouden deze leden van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap willen weten hoe ze deze standpunten naar Europees niveau wil vertalen? Welke doelstellingen heeft de Minister geformuleerd op Europees niveau? Ook zouden de leden graag een antwoord krijgen op de volgende vragen: Hoe scoort Nederland internationaal gezien op het benutten van cultuur en creativiteit voor economische groei en sociale cohesie en wat kan hierop nationaal gezien nog verbeterd worden? Wat gaat de Minister doen om te voorkomen dat de rol en de bevoegdheid van de Europese Commissie opgerekt zal worden? Voorst zouden de leden graag zien dat de Minister de Raad voor Cultuur om een advies vraagt om te komen tot een breder Internationaal Cultuur Beleid, zoals eerder Minister Timmermans de Raad voor Cultuur gevraagd heeft om een visie op het bilaterale cultuurbeleid tussen Nederland en Frankrijk.

De leden van GroenLinks-fractie juichen het toe dat in EU-verband onderzocht wordt hoe cultuur, sociale cohesie, mediavrijheid en pluralisme kunnen worden versterkt. Tegelijkertijd maken deze leden zich zorgen over de economische benadering van bijvoorbeeld het cultuurbeleid. Het miskent dat cultuur een eigenstandig belang in een hedendaagse samenleving is. Culturele uitingen, in welke vorm dan ook, zijn niet in de eerste plaats bedoeld om de toeschouwer te behagen, maar om te raken. Deze leden vrezen dat een economische benadering afbreuk doet aan die belangrijke sociale functie van cultuur. Een mecenaat lijkt hen niet de eerstaangewezen benadering. De leden vragen de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap daarom de eigenstandige waarde van cultuur uit te dragen en in de discussies hierover garanties te vragen voor zelfstandigheid en eigenzinnigheid.

2.2 Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld

In januari 2013 heeft de High Level Group on Media Freedom and Pluralism zijn adviesrapport aan Eurocommissaris Kroes gepresenteerd. De High Level Group heeft in het rapport 30 aanbevelingen gedaan. Inhoudelijk worden de meeste aanbevelingen in het rapport door het kabinet onderschreven. Het kabinet verschilt echter van mening met die aanbevelingen die vragen om Europese normstelling. Zo is te lezen onder het kopje «Inzet Nederland» dat het kabinet benadrukt dat de verantwoordelijkheid voor mediavrijheid en -pluralisme eerst en vooral bij de lidstaten zelf ligt. De leden van de VVD-fractie delen dit standpunt. Toch vragen de leden van deze fractie zich af of iedere normstelling op

Europees niveau op het gebied van mediavrijheid en -pluralisme uitgesloten moet worden. De leden van vinden het hebben van onafhankelijke en vrije media een groot goed, omdat het onder andere een goede werking van de democratie bevordert. Nederland zou moeten uitdragen dat ook in andere landen – zeker de landen binnen de EU- sprake moet zijn van mediavrijheid en -pluralisme. Is het kabinet het met de leden van deze fractie eens dat mediavrijheid en -pluralisme in de gehele Europese Unie gegarandeerd zou moeten zijn? Zo nee, waarom niet? In de praktijk blijkt namelijk dat niet alle landen binnen de EU hieraan voldoen. Tegelijkertijd constateren zij dat binnen de huidige EU-afspraken het niet mogelijk lijkt om lidstaten hierop aan te spreken. Is het kabinet het eens met deze constatering? Zo ja, vindt het kabinet dat er Europese minimumnormen moeten worden geformuleerd op het gebied van onafhankelijk toezicht op verschillende media en op het gebied van tuchtrechtspraak? De leden van voornoemde fractie vinden uiteraard wel dat er goed bekeken moet worden hoe deze normen geformuleerd dienen te worden en op wat voor manier de controle op deze normen zal plaatsvinden.

Op pagina 19 van de begroting van Buitenlandse Zaken¹ staat dat aan nieuwe lidstaten strenge eisen worden gesteld. Er is echter geen manier om dit af te dwingen van huidige lidstaten. Daarom wil de regering in 2014 aandringen op een EU-rechtsstatelijkheidsmechanisme, zo staat er in de begroting. Kan worden aangegeven of dit mechanisme ook mediavrijheid moet omhelzen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Kan worden aangegeven hoe dit eventuele mechanisme vorm zal krijgen? Zo nee, waarom niet, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid delen de mening van de regering dat verdere uitbreiding van de bevoegdheden van de EU op het gebied van pluriformiteit en vrijheid van de media onwenselijk is. Wel zien ze enkele voorbeelden van landen waar de persvrijheid in het gedrang is. Deze leden horen graag van de bewindslieden wat zij als de meest effectieve weg zien om hiermee om te gaan.

De leden van de SP-fractie menen dat de aanbevelingen in het genoemde adviesrapport erg ver gaan. Zij kunnen zich dan ook vinden in de opstelling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om in Europees verband nogmaals te benadrukken dat mediabeleid een zaak van de lidstaten zelf is. De leden van deze fractie vragen op welke wijze de Staatssecretaris erop zal toezien dat dit ook zo blijft. Zij menen dat Europese bemoeienis met nationaal persbeleid ongewenst is. Zij vragen wat de inzet van Nederland zal zijn wanneer Europa toch de weg richting verdere Europese wetgeving inzet. Kan de Staatssecretaris dan voet bij stuk houden, of kan de EU stukje bij beetje toch invloed op de Nederlandse mediaregelgeving en daarmee op de Nederlandse persvrijheid krijgen?

De leden van de D66-fractie willen graag benadrukken dat zij het van het hoogste belang achten dat er vrije en onafhankelijke media zijn, in zowel binnen- als buitenland. In dat opzicht vinden deze leden het ook zorgelijk dat de journalistiek van een aantal lidstaten van de Europese Unie door het gezaghebbende Freedom House als gedeeltelijk vrij wordt gekwalificeerd in plaats van geheel vrij. De genoemde leden delen de mening van het kabinet dat het niet wenselijk is om mediaraden of toezichthouders («media councils») in te stellen die boetes kunnen opleggen aan media/journalisten of die iemand zijn journalistieke status kunnen ontnemen. Toch zijn de genoemde leden van mening dat er wel degelijk een rol is weggelegd voor de Europese Unie op het gebied van het waarborgen van de mediavrijheid en pluralisme, zowel binnen de Europese Unie zelf als

¹ Kamerstuk 33 750 V, nr. 2

daarbuiten. Deze leden zijn het dan ook niet eens met de redenering van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in zijn brief aan de Europese Commissie van 8 juli jl. dat wanneer de Europese Unie meer bevoegdheden krijgt op het terrein van mediavrijheid en -pluralisme een blauwdruk of «one size fits all»-benadering zal ontstaan die geen recht doet aan de complexe werkelijkheid.

De genoemde leden hanteren bij dit vraagstuk eerder een positieve benadering en horen graag waar de kansen liggen in plaats van meteen obstakels op te werpen. In dat opzicht vragen deze leden dan ook of de Staatssecretaris bereid is om de belangrijkste punten uit de presentatie van professor Vaira Vīķe-Freiberga, die zal worden gegeven tijdens de Raad, terug te koppelen aan de Kamer. Ook zijn de genoemde leden erg benieuwd naar de verhoudingen in de Raad op dit punt. Zijn er lidstaten die zich al expliciet voor of tegen een verdiept mediabeleid op Europees niveau hebben uitgesproken, en zo ja, welke, zo vragen deze leden? Tevens merken de genoemde leden op dat zij het betreuren dat uit de bijlage bij de brief van 8 juli jl. van de Staatssecretaris blijkt dat Nederland veel goede initiatieven afwijst. Deze leden vragen de Staatssecretaris dan ook te verduidelijken waarom zaken als «a free and pluralist media» als randvoorwaarde voor EU-lidmaatschap (aanbeveling 10), Europese prijzen voor kwaliteitsjournalistiek (aanbeveling 14) en subsidies voor extra EU fellowships (aanbeveling 17) zo resoluut worden afgewezen. Daarbij vragen deze leden eveneens of de Staatssecretaris bereid is zijn negatieve houding ten aanzien van (uitbreiding van het beleid van) mediavrijheid- en pluralisme op Europees niveau toe te lichten en te verklaren. De leden van deze fractie constateren dat de Staatssecretaris daar waar het gaat om mediavrijheid en -pluralisme voor het EU-niveau een duidelijke voorkeur heeft voor dialoog boven wetgevende maatregelen. De genoemde leden zijn benieuwd of er wetgeving wordt verwacht op deze terreinen en zo ja, of kan worden verduidelijkt welke en wanneer? Tevens ontvangen deze leden graag een verduidelijking op welke manier de Staatssecretaris inhoud wil geven aan de dialoog? Ook vragen deze leden of de Staatssecretaris kan aangeven wanneer de pilot van de monitor naar mediavrijheid en -pluralisme zal gaan plaatsvinden? Tevens constateren de leden van de D66-fractie dat uit onderzoek van de Europese Commissie is gebleken dat het Commissariaat voor de Media niet aan alle denkbare eisen van onafhankelijkheid voldoet. Graag horen deze leden aan welke eisen het Commissariaat voor de Media dan niet voldoet en of de Staatssecretaris hierin aanknopingspunten voor verbetering ziet? Tot slot vragen deze leden of de Staatssecretaris bereid is om in zijn toekomstverkenning van het Nederlandse mediabeleid ook expliciet en uitvoerig aandacht te besteden aan de ontwikkeling op Europees niveau van zowel mediavrijheid en -pluralisme als convergentie van de audiovisuele wereld en de Nederlandse positie daarin.

De leden van GroenLinks maken zich grote zorgen over de ontwikkelingen ten aanzien van de mediavrijheid binnen en buiten Europa. De vrijheid van drukpers is cruciaal voor gezonde maatschappelijke ontwikkelingen in een democratische rechtsstaat. De leden vinden dat overheden niet moeten volstaan met het toestaan van mediavrijheid, maar dit actief moeten uitdragen en faciliteren. De zorgelijke ontwikkelingen in Rusland, met name gericht tegen de vrijheid om ieders seksuele gerichtheid te vieren, maar ook ten aanzien van politieke en religieuze vrijheden, ondersteunen de leden in deze gedachte. De leden vragen de Staatssecretaris of en, zo ja, hoe hij tijdens deze informele raad zijn collega's ertoe wil bewegen collectief stelling te nemen tegen dergelijke flagrante aantastingen van de menselijke waardigheid.

3. Geannoteerde agenda informele Sportraad op 1 en 2 oktober 2013

De leden van voornoemde fracties hebben er kennis van genomen dat de Ministers van Sport zullen spreken over de thema's:

- het belang de impact van grote sportevenementen
- de betekenis van sport voor de economie.

3.1 Het belang en de impact van grote sportevenementen

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met het kabinet dat het organiseren van grote sportevenementen voor een land een grote economische en maatschappelijke spin-off kan hebben. Ook delen deze leden het standpunt dat bij de organisatie duurzaamheid van belang is en dat gebruik van bestaande en hergebruik van nieuwe sportaccommodaties na afloop van belang zijn. De leden van deze fractie vragen zich wel af waarom dit op Europees niveau besproken moet worden. Kan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangeven waarom dit onderwerp bij de Informele Sportraad überhaupt op de agenda staat? Uit de stukken blijkt dat het kabinet van plan is om bij dit agendapunt in te brengen dat «het er vanuit gaat dat Rusland zich houdt aan de door Rusland zelf ondertekende en bekrachtigde mensenrechtenverdragen en dat deelnemers/officials/bezoekers aan de Spelen desgevraagd hun mening kunnen uiten en niet worden vervolgd onder de Russische anti-homopropaganda». Wat bedoelt het kabinet hier precies mee? Betekent dit dat men niet ongevraagd zijn mening mag geven? Zo nee, kan het kabinet aangeven wat dit dan wel betekent? Heeft het kabinet met deze inbreng als doel om met de EU een gezamenlijke boodschap aan Rusland te geven? Zo nee, wat is dan wel het doel van het kabinet met deze inbreng?

Aangaande sport staat het onderwerp «Planning, Investment and sustainable legacy of Major sporting Events» op de agenda. De leden van de PvdA-fractie onderschrijven de positieve houding die Nederland tijdens deze informele raad in zal nemen ten opzichte van de economische en maatschappelijke spin-off van sportevenementen. Ze hebben hierbij wel enige opmerkingen. De leden van deze fractie hebben eerder Kamervragen gesteld over de wetgeving tegen homopropaganda², waarin zij opriepen tot een krachtig signaal van afkeuring vanuit Nederland. Deze leden zijn dan ook blij dat dit signaal van Nederlandse afkeuring tijdens Sportraad aan bod zal komen. Zij vragen in welke vorm dat gaat gebeuren.

Rondom de transparantie die betracht dient te worden bij bidprocedures willen we de leden van de fractie van de PvdA ook matchfixing nogmaals over het voetlicht brengen. Het betrachten van transparantie in de sport is een belangrijk onderdeel voor de bestrijding van corruptie, matchfixing en witwassen. Deze leden willen van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport dan ook weten welke aanpak zij bepleit rondom deze transparantie en of zij een gezamenlijke aanpak met haar Europese collega's voor sportbeleid voor zich ziet.

De leden van de SP-fractie uiten hun bezorgdheid over de steeds verdergaande restricties voor homoseksuelen in Rusland. Juist de Olympische Spelen bieden een goed platform om het belang van mensenrechten en de afkeuring van discriminatie duidelijk te maken. Op welke wijze gaat Nederland dat doen? Uit de antwoorden op eerdere Kamervragen van deze leden³ bleken de betreffende bewindslieden niets

² Aangangsel Handelingen II, 2012–2013, nr. 3219

³ Aangangsel Handelingen II, 2012–2013, nr. 3218

te zien in een boycot. De leden van deze fractie vragen op welke wijze het kabinet dan wel uiting geeft aan afkeuring. In genoemde beantwoording lieten de bewindslieden weten te vertrouwen op de rol van de NOC*NSF⁴. Maar nu blijkt uit berichtgeving van het COC⁵ dat het IOC⁶ het zwaaien met de regenboogvlag niet zomaar zal tolereren. Hoe oordeelt de Minister daar over, zo vragen deze leden.

De leden van de D66-fractie waarderen het dat het kabinet het thema sportevenementen wil aangrijpen om de anti-homowetgeving in Rusland aan de orde te stellen. Deze leden vragen de Minister of er meer lidstaten zijn die dit thema daarvoor zullen aangrijpen? Indien dit het geval is, vernemen de hier aan het woord zijnde leden graag hoe met deze lidstaten wordt samengewerkt om het Nederlandse standpunt zo goed mogelijk naar voren te brengen.

De leden van deze fractie zijn met de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van mening dat landen die sportevenementen organiseren zich dienen te houden aan de bepalingen in de ook door hen bekrachtigde mensenrechtenverdragen, waaronder de vrijheid van meningsuiting en de bescherming tegen welke vorm van discriminatie dan ook. Deze leden maken zich in dit kader met het oog op de Olympische Winterspelen in Sotsji grote zorgen over de anti-homopropagandawetgeving en de gevolgen die dit heeft voor de vrijheid van homoseksuele atleten en supporters. Zij willen dat Nederland er alles aan doet om de vrijheid en veiligheid van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhbt'ers) in Rusland te bevorderen. Deze leden vragen de Minister daarom wat Nederland en de EU tot dusver hebben ondernomen tegen de anti-homowetgeving in Rusland. Zij vragen tevens hoe de betrekkingen in het kader van het «Nederland-Ruslandjaar 2013» daarvoor precies zijn ingezet? Deze leden vragen de Minister verder met Rusland en het IOC in gesprek te gaan om voor lhbt'ers de garantie te vragen dat zij bij de Winterspelen zichtbaar zichzelf kunnen zijn en dat de anti-homopropagandawet niet wordt toegepast. De genoemde leden vragen zich bijvoorbeeld af of een sporter straks een overwinning zou mogen vieren met een regenboogvlag. De genoemde leden vragen de Minister voorts te onderzoeken of er onder EU-lidstaten draagvlak is om de gewenste gesprekken met Rusland en het IOC in EU-verband aan te gaan.

De leden van de D66-fractie stellen bovendien vast dat naast de anti-homopropagandawet er in Rusland momenteel ook voornemens zijn om homoparen te gaan ontheffen uit het ouderschap. Deze leden constateren dat er in Rusland sprake is van een toenemend lhbt-vijandig klimaat. Naar de mening van de hier aan het woord zijnde leden biedt dit aanleiding om een ferme diplomatieke reactie te overwegen. Deze leden vragen de Minister daarom of het kabinet bereid is te onderzoeken of er voldoende juridische basis is om een statenklacht bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in te dienen tegen Rusland. Indien dit het geval is vragen deze leden of Nederland bereid is om een statenklacht in te dienen en daarvoor draagvlak te creëren bij de andere lidstaten. Daarnaast vragen deze leden of de Minister wil onderzoeken of er voldoende juridische basis is voor een schorsing van Rusland bij de Raad van Europa? Voorts vragen deze leden of Nederland bereid is hier, in het geval van een voldoende basis, het initiatief voor te nemen en daarvoor draagvlak zou willen creëren bij de andere EU-lidstaten. Deze leden vragen ook of de Minister er bij haar Europese collega's voor wil pleiten om in EU-verband lhbt-organisaties te ondersteunen die Russischtalige lhbt-informatie online beschikbaar stellen.

⁴ NOC*NSF: Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie

⁵ Persbericht COC 19-09-2013, «Onvoldoende garanties voor homo's bij Winterspelen»

⁶ IOC: Internationaal Olympisch Comité

De leden van de D66-fractie hebben tevens vernomen dat de huidige voorzitter van de EU, Litouwen, momenteel ook anti-lhbtwetgeving in voorbereiding heeft. Deze leden vragen of het kabinet weet welke wetsvoorstellen van dien aard momenteel in het parlement van Litouwen voorliggen. Deze leden vragen of het kabinet bereid is Litouwen hierop aan te spreken? Deze leden stellen verder vast dat het Voorzitterschap van de Raad een essentiële rol speelt bij de sturing van het wetgevend en politiek besluitvormingsproces. De voorzitter kan prioriteiten stellen en heeft de belangrijke functie van het op één lijn krijgen van de verschillende lidstaten en bij het sluiten van compromissen. Deze leden vragen het kabinet in dit kader naar een antwoord op de vraag hoe de huidige EU-voorzitter Litouwen de Europese zorgen over de anti-homo wetgeving in Rusland over het voetlicht kan brengen, wanneer dit land zelf anti-lhbtwetgeving voorstaat. De hier aan het woord zijnde leden stellen vast dat de situatie in Rusland een sneeuwbal-effect lijkt te hebben in de omliggende landen. Deze leden vinden dat dit zo snel mogelijk moet worden gestopt. Hoe gaat Nederland dit bewerkstelligen nu de voorzitter van de EU, Litouwen, die het komende half jaar de prioriteiten stelt, zelf anti-homowetgeving in voorbereiding heeft?

De leden van de GroenLinks-fractie juichen het toe dat in EU-verband gesproken wordt over grootschalige sportevenementen. Maar ook hier dient te gelden dat een louter economisch perspectief, met name over de economische spin-off van evenementen, de discussies te kort zal doen. De leden roepen de Minister ertoe op voorstellen te doen hoe de EU collectief sportevenementen waar ook ter wereld kan aangrijpen voor het uitdragen van menselijke vrijheden en het actief ondersteunen van mensenrechtenorganisaties. Niet alleen de economische, maar vooral ook de morele spin-off moet volgens deze leden voorop staan.

De leden vragen de Minister zich ervoor in te zetten dat tijdens deze informele sportraad een unanieme EU-stellingname wordt ingenomen ten aanzien van de Olympische Winterspelen in het Russische Sotsji. Ook vragen de leden de Minister om een discussie te entameren over de gang van zaken. Deze leden kunnen zich voorstellen dat de EU bijvoorbeeld er bij organisatoren zoals het Olympisch Comité op aandringt dat grootschalige sportevenementen niet worden toegewezen aan landen die menselijke vrijheden niet onderschrijven en actief faciliteren.

3.2 De betekenis van sport voor de economie

De leden van de VVD-fractie delen het standpunt van de regering dat arbeidsmarktbeleid een nationale aangelegenheid is. De discussie over de bijdrage van sport aan de problematiek rondom jeugdwerkloosheid dient zich te beperken tot het uitwisselen van «best-practices».

De leden van de D66-fractie vragen of de Minister voornemens is met haar collega's te spreken over haar initiatieven ten aanzien van matchfixing en over de daarvoor mogelijk gewenste nadere Europese samenwerking.

Vragen rond mensenrechtensituatie en Sotchi 2014

De leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de SP, D66 en GroenLinks delen hun zorgen over de anti-homowetgeving en de relatie met Sotchi. Alle fracties hebben hier vragen over gesteld (los van de geannoteerde agenda) die ik in deel II van deze brief gezamenlijk zal beantwoorden.

De leden van de VVD-fractie, PvdA fractie en GroenLinks fractie vragen wat het kabinet precies bedoelt met het plan om in te brengen dat «het er vanuit gaat dat Rusland zich houdt aan de door Rusland zelf ondertekende en bekrachtigde mensenrechtenverdragen en dat deelnemers/officials/

bezoekers aan de Spelen desgevraagd hun mening kunnen uiten en niet worden vervolgd onder de Russische anti-homopropaganda». Betekent dit dat men niet ongevraagd zijn mening mag geven? Zo nee, kan het kabinet aangeven wat dit dan wel betekent? Heeft het kabinet met deze inbreng als doel om met de EU een gezamenlijke boodschap aan Rusland te geven? Zo nee, wat is dan wel het doel van het kabinet met deze inbreng en in welke vorm gaat dat gebeuren?

D66 vraagt de Minister of er meer lidstaten zijn die dit thema daarvoor zullen aangrijpen? Indien dit het geval is, vernemen de hier aan het woord zijnde leden graag hoe met deze lidstaten wordt samengewerkt om het Nederlandse standpunt zo goed mogelijk naar voren te brengen. Zij vragen tevens hoe de betrekkingen in het kader van het «Nederland-Ruslandjaar 2013» daarvoor precies zijn ingezet?

De leden van de D66-fractie willen dat Nederland er alles aan doet om de vrijheid en de veiligheid van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhbt'ers) in Rusland te bevorderen. D66 vraagt de Minister met Rusland en het IOC in gesprek te gaan om voor lhbt'ers de garantie te vragen dat zij bij de Winterspelen zichtbaar zichzelf kunnen zijn en dat de anti-homopropagandawet niet wordt toegepast. De genoemde leden vragen zich bijvoorbeeld af of een sporter straks een overwinning zou mogen vieren met een regenboogvlag. De genoemde leden vragen de Minister voorts te onderzoeken of er onder EU-lidstaten draagvlak is om de gewenste gesprekken met Rusland en het IOC in EU-verband aan te gaan.

De leden van de D66-fractie stellen bovendien vast dat naast de anti-homopropagandawet er in Rusland momenteel ook voornemens zijn om homoparen te gaan ontheffen uit het ouderschap. Deze leden constateren dat er in Rusland sprake is van een toenemend lhbt-vijandig klimaat. Naar de mening van de hier aan het woord zijnde leden biedt dit aanleiding om een ferme diplomatieke reactie te overwegen. Deze leden vragen de Minister daarom of het kabinet bereid is te onderzoeken of er voldoende juridische basis is om een statenklacht bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in te dienen tegen Rusland. Indien dit het geval is vragen deze leden of Nederland bereid is om een statenklacht in te dienen en daarvoor draagvlak te creëren bij de andere lidstaten. Daarnaast vragen deze leden of de Minister wil onderzoeken of er voldoende juridische basis is voor een schorsing van Rusland bij de Raad van Europa? Voorts vragen deze leden of Nederland bereid is hier, in het geval van een voldoende basis, het initiatief voor te nemen en daarvoor draagvlak zou willen creëren bij de andere EU-lidstaten. Deze leden vragen ook of de Minister er bij haar Europese collega's voor wil pleiten om in EU-verband lhbt-organisaties te ondersteunen die Russischtalige lhbt-informatie online beschikbaar stellen.

De leden van de D66-fractie hebben tevens vernomen dat de huidige voorzitter van de EU, Litouwen, momenteel ook anti-lhbtwetgeving in voorbereiding heeft. Deze leden vragen of het kabinet weet welke wetsvoorstellen van dien aard momenteel in het parlement van Litouwen voorliggen. Deze leden vragen of het kabinet bereid is Litouwen hierop aan te spreken? Deze leden stellen verder vast dat het Voorzitterschap van de Raad een essentiële rol speelt bij de sturing van het wetgevend en politiek besluitvormingsproces. De voorzitter kan prioriteiten stellen en heeft de belangrijke functie van het op één lijn krijgen van de verschillende lidstaten en bij het sluiten van compromissen. De leden vragen het kabinet in dit kader naar een antwoord op de vraag hoe de huidige EU-voorzitter Litouwen de Europese zorgen over de anti-homo wetgeving in Rusland over het voetlicht kan brengen, wanneer dit land zelf

anti-lhbtwetgeving voorstaat. De hier aan het woord zijnde leden stellen vast dat de situatie in Rusland een sneeuwbal-effect lijkt te hebben in de omringende landen. Deze leden vinden dat dit zo snel mogelijk moet worden gestopt. Hoe gaat Nederland dit bewerkstelligen nu de voorzitter van de EU, Litouwen, die het komende half jaar de prioriteiten stelt, zelf anti-homowetgeving in voorbereiding heeft?

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en de leden uiten hun bezorgdheid over de steeds verdergaande restricties voor homoseksuelen in Rusland. Juist de Olympische Spelen bieden een goed platform om het belang van mensenrechten en de afkeuring van discriminatie duidelijk te maken. Op welke wijze gaat Nederland dat doen? Uit de antwoorden op eerdere Kamervragen van deze leden⁷ bleken de betreffende bewindslieden niets te zien in een boycot. De leden van deze fractie vragen op welke wijze het kabinet dan wel uiting geeft aan afkeuring. In genoemde beantwoording lieten de bewindslieden weten te vertrouwen op de rol van de NOC*NSF⁸. Maar nu blijkt uit berichtgeving van het COC⁹ dat het IOC¹⁰ het zwaaien met de regenboogvlag niet zomaar zal tolereren. Hoe oordeelt de Minister daar over, zo vragen deze leden.

Naar aanleiding van de discussie rond Sochi kunnen de leden van de GroenLinks-fractie zich voorstellen dat de EU bijvoorbeeld er bij organisatoren zoals het Olympisch Comité op aandringt dat grootschalige sportevenementen niet worden toegewezen aan landen die menselijke vrijheden niet onderschrijven en actief faciliteren.

Overige vragen en opmerkingen naar aanleiding van de geannoteerde agenda:

VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele Sportraad en de bijbehorende stukken. Zij hebben nog een aanvullende vraag.

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met het kabinet dat het organiseren van grote sportevenementen voor een land een grote economische en maatschappelijke spin-off kan hebben. De leden van de VVD-fractie vragen zich af waarom dit op Europees niveau besproken moet worden. Kan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangeven waarom dit onderwerp bij de Informele Sportraad überhaupt op de agenda staat?

PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda. De leden vragen nogmaals aandacht voor matchfixing. Deze leden willen van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport weten welke aanpak zij bepleit rondom deze transparantie en of zij een gezamenlijke aanpak met haar Europese collega's voor sportbeleid voor zich ziet.

⁷ Aanhangsel Handelingen II, 2012–2013, nr. 3218

⁸ NOC*NSF: Nederlands Olympisch Comité * Nederlandse Sport Federatie

⁹ Persbericht COC 19-09-2013, «Onvoldoende garanties voor homo's bij Winterspelen»

¹⁰ IOC: Internationaal Olympisch Comité

D66-fractie

De leden van de D66-fractie stellen vast dat de geannoteerde agenda Sport pas op 17 september jl is ontvangen, terwijl de geannoteerde agenda Cultuur al reeds op 9 september jl bekend was. Deze leden verzoeken de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ervoor zorg te dragen dat de Kamer de voorbereidende informatie eerder ontvangt. Deze leden vragen voorts wie vanuit het kabinet Nederland daadwerkelijk in de Raad zal vertegenwoordigen.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie of de Minister voornemens is met haar collega's te spreken over haar initiatieven ten aanzien van matchfixing en over de daarvoor mogelijk gewenste nadere Europese samenwerking.

II REACTIE VAN DE MINISTERS EN DE STAATSSECRETARIS

Antwoord aan leden VVD, PvdA, SP, D66 en GroenLinks inzake mensenrechtensituatie en Sotchi 2014

Ik wil de leden van de fracties danken voor hun inbreng en betrokkenheid bij de onderhavige EU-dossiers en in het bijzonder hun aandacht rond de mensenrechtensituatie en Sotchi. In reactie op de vragen deel ik met U mijn standpunt:

De «anti-homopropagandawet» van de Russische Federatie betreft een verbod op «propaganda onder minderjarigen voor niet-traditionele seksuele relaties» en leidt er toe dat de vrijheid van personen om voor hun opvattingen en seksuele geaardheid uit te komen, wordt ingeperkt. Als Minister van Sport maak ik mij in het bijzonder zorgen over de mogelijke gevolgen van de Russische anti-homo-propagandawet voor Nederlandse sporters, officials en supporters.

De Russische Minister van Sport heeft aangegeven dat deze wet van kracht zal zijn gedurende de spelen en tevens is er een demonstratieverbod afgekondigd tijdens de Olympische Spelen in Sotchi. Binnen de grenzen van het Olympisch Handvest moet men echter vrij zijn om uiting te geven aan hun mening.

Ik vind het belangrijk dat er ook in EU verband tussen de Ministers van sport een discussie van de grond komt over dit onderwerp. Uit een eerdere consultatie voorafgaand aan deze raad is gebleken dat reeds 18 EU-lidstaten mijn zorg delen en ook hier mondeling aandacht voor vragen tijdens de informele raad. Afgesproken is dat de Finse Minister het initiatief neemt om namens deze 18 lidstaten een helder statement uit te spreken. Het statement zal nadruk leggen op respect voor de mensenrechten bij grote sportevenementen en is gebaseerd op de European Charter en Convention on Human Rights. Na de informele raad zal Nederland, samen met de andere lidstaten, bezien of en welke vervolgstappen genomen gaan worden.

Verder willen de leden van de D66-fractie dat Nederland er alles aan doet om de vrijheid en veiligheid van lesbiennes, homoseksuelen, biseksuelen en transgenders (lhb't'ers) in Rusland te bevorderen. Deze leden vragen de Minister daarom wat Nederland en de EU tot dusver hebben ondernomen tegen de anti-homowetgeving in Rusland. Zij vragen tevens hoe de betrekkingen in het kader van het «Nederland-Ruslandjaar 2013» daarvoor precies zijn ingezet?

D66 vraagt de Minister met Rusland en het IOC in gesprek te gaan om voor lhbt'ers de garantie te vragen dat zij bij de Winterspelen zichtbaar zichzelf kunnen zijn en dat de anti-homopropagandawet niet wordt toegepast. De genoemde leden vragen zich bijvoorbeeld af of een sporter straks een overwinning zou mogen vieren met een regenboogvlag. De genoemde leden vragen de Minister voorts te onderzoeken of er onder EU-lidstaten draagvlak is om de gewenste gesprekken met Rusland en het IOC in EU-verband aan te gaan.

Het kabinet zal Rusland blijven herinneren aan zijn internationale verplichtingen die het zelf is aangegaan, waaronder het EVRM. In dit Nederland-Rusland jaar wordt de mensenrechtensituatie voortdurend aan de orde gesteld. Dit gebeurt in bilaterale contacten met de Russische autoriteiten. Daarnaast is er, zoals gezegd, mijn initiatief om dit aan de orde te stellen tijdens de informele raad van sportministers.

In de Raad van Ministers van Buitenlandse Zaken zijn richtsnoeren vastgesteld die gaan over de gelijke rechten voor LHBT-personen. Deze richtsnoeren vormen het raamwerk voor de inzet in EU-verband. Tevens heeft de Hoge Vertegenwoordiger van de EU, mevrouw Ashton, mede op verzoek van Nederland eerder dit jaar een verklaring afgegeven inzake de anti-homopropagandawet.

Verder is het aan het IOC om te oordelen of er, in het geval van het zwaaien met een regenboogvlag, sprake is van een niet toegestane actie op grond van het Olympisch Handvest. Het IOC heeft een regel (regel 50 van het Olympisch Handvest) die onder meer voorschrijft dat de locaties van de Olympische Spelen geen plek zijn voor proactieve protesten of demonstraties. Deze regel is er al vele jaren en heeft als doel om te zorgen voor de vreedzame bijeenkomst van atleten, officials en toeschouwers uit verschillende culturen, overtuigingen en achtergronden. Als er sprake zou zijn van een overtreding van regel 50, dan wordt door het IOC elk geval afzonderlijk behandeld, afhankelijk van wat er gedaan is.

Het IOC en het NOC*NSF hebben dit onderwerp constant onder de aandacht. Het IOC en het NOC vinden dat sport een mensenrecht is en beschikbaar moet zijn voor iedereen, ongeacht ras, geslacht of seksuele geaardheid, zoals vermeld in het Olympisch Handvest. De Spelen zelf moeten openstaan voor iedereen, vrij van discriminatie, en dat geldt voor toeschouwers, officials, media en, natuurlijk, voor de atleten. Het IOC blijft er aan werken om ervoor te zorgen dat de Spelen plaatsvinden zonder discriminatie van atleten, officials, toeschouwers en de media. Daartoe heeft het IOC een aantal garanties ontvangen van de Russische overheid. Een persoonlijke uiting van iemands geaardheid, of welke andere persoonlijke eigenschap dan ook, is geen politiek statement, tenzij de persoon zelf expliciet aangeeft dat het dat wel is. Het is aan het IOC om te oordelen of er, in het geval van het zwaaien met een regenboogvlag, sprake is van een niet toegestane actie op grond van het Handvest. Ik zie geen noodzaak om hierover met het IOC in gesprek te gaan. Het kabinet zal Rusland blijven herinneren aan zijn internationale verplichtingen die het zelf is aangegaan, waaronder het EVRM. In dit Nederland-Rusland jaar wordt de mensenrechtensituatie voortdurend aan de orde gesteld. Dit gebeurt in bilaterale contacten met de Russische autoriteiten. Daarnaast is er, zoals gezegd, mijn initiatief om dit aan de orde te stellen tijdens de informele raad van sportministers.

De leden van de D66-fractie stellen bovendien vast dat naast de anti-homopropagandawet er in Rusland momenteel ook voornemens zijn om homoparen te gaan ontheffen uit het ouderschap. Deze leden constateren dat er in Rusland sprake is van een toenemend lhbt-vijandig

klimaat. Naar de mening van de hier aan het woord zijnde leden biedt dit aanleiding om een ferme diplomatieke reactie te overwegen. Deze leden vragen de Minister daarom of het kabinet bereid is te onderzoeken of er voldoende juridische basis is om een statenklacht bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in te dienen tegen Rusland. Indien dit het geval is vragen deze leden of Nederland bereid is om een statenklacht in te dienen en daarvoor draagvlak te creëren bij de andere lidstaten. Daarnaast vragen deze leden of de Minister wil onderzoeken of er voldoende juridische basis is voor een schorsing van Rusland bij de Raad van Europa? Voorts vragen deze leden of Nederland bereid is hier, in het geval van een voldoende basis, het initiatief voor te nemen en daarvoor draagvlak zou willen creëren bij de andere EU-lidstaten. Deze leden vragen ook of de Minister er bij haar Europese collega's voor wil pleiten om in EU-verband lhbt-organisaties te ondersteunen die Russischtalige lhbt-informatie online beschikbaar stellen.

In antwoord op deze vragen verwijs ik naar mijn collega Timmermans van Buitenlandse Zaken.

De leden hebben tevens vernomen dat de huidige voorzitter van de EU, Litouwen, momenteel ook anti-lhbtwetgeving in voorbereiding heeft. Deze leden vragen of het kabinet weet welke wetsvoorstellen van dien aard momenteel in het parlement van Litouwen voorliggen. Deze leden vragen of het kabinet bereid is Litouwen hierop aan te spreken? Deze leden stellen verder vast dat het Voorzitterschap van de Raad een essentiële rol speelt bij de sturing van het wetgevend en politiek besluitvormingsproces. De voorzitter kan prioriteiten stellen en heeft de belangrijke functie van het op één lijn krijgen van de verschillende lidstaten en bij het sluiten van compromissen. Deze leden vragen het kabinet in dit kader naar een antwoord op de vraag hoe de huidige EU-voorzitter Litouwen de Europese zorgen over de anti-homo wetgeving in Rusland over het voetlicht kan brengen, wanneer dit land zelf anti-lhbtwetgeving voorstaat. De hier aan het woord zijnde leden stellen vast dat de situatie in Rusland een sneeuwbal-effect lijkt te hebben in de omringende landen. Deze leden vinden dat dit zo snel mogelijk moet worden gestopt. Hoe gaat Nederland dit bewerkstelligen nu de voorzitter van de EU, Litouwen, die het komende half jaar de prioriteiten stelt, zelf anti-homowetgeving in voorbereiding heeft?

In antwoord op deze vragen verwijs ik naar mijn collega Timmermans van Buitenlandse Zaken.

GroenLinks kan zich voorstellen dat de EU bijvoorbeeld er bij organisatoren zoals het Olympisch Comité op aandringt dat grootschalige sportevenementen niet worden toegewezen aan landen die menselijke vrijheden niet onderschrijven en actief faciliteren.

Ik vind het van belang dat ook bij het toewijzen van evenementen de principes van «goed bestuur» worden gehanteerd, zoals transparantie, bijvoorbeeld als het gaat om de criteria bij bidprocedures. Het is aan het IOC om op basis van de principes van goed bestuur en haar eigen Handvest te bepalen aan welke landen sportevenementen worden toegewezen.

Antwoord op vragen en opmerkingen van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie zijn het eens met het kabinet dat het organiseren van grote sportevenementen voor een land een grote economische en maatschappelijke spin-off kan hebben. De leden van de VVD-fractie vragen zich af waarom dit op Europees niveau besproken

moet worden. Kan de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangeven waarom dit onderwerp bij de Informele Sportraad überhaupt op de agenda staat?

Het is aan het, op dat moment fungerende, voorzitterschap (van de EU) om te besluiten welke onderwerpen op de agenda van een informele raad worden gezet. Het onderwerp («Planning, Investment and sustainable Legacy of Major sporting Events») zal besproken worden op basis van twee presentaties en een discussiedocument. Het gaat om een uitwisseling van ideeën en ervaringen tussen de lidstaten over de lange termijn effecten van grote sportevenementen en hoe de positieve (maatschappelijke, culturele en economische) effecten geoptimaliseerd kunnen worden.

Antwoord op vragen en opmerkingen van de PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie vragen matchfixing nogmaals voor het voetlicht brengen. Deze leden willen van de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport weten welek aanpak zij bepleit rondom deze transparantie en of zij een gezamenlijke aanpak met haar Europese collega's voor sportbeleid voor zich ziet.

Transparantie (als onderdeel van «goed bestuur in de sport») en het bestrijden van matchfixing zijn onderwerpen die reeds hoog op de internationale agenda staan, zowel in het kader van de Raad van Europa (voorgenomen conventie inzake matchfixing) als in de Europese Unie (EU-Expertgroep «good governance», die naar verwachting in november met aanbevelingen zal komen). Nederland zal in de informele Raad het onderwerp matchfixing, bij het onderdeel over transparantie en bidprocedures, inbrengen.

Antwoord op vragen en opmerkingen van de D66-fractie

De leden van de D66-fractie stellen vast dat de geannoteerde agenda Sport pas op 17 september is ontvangen, terwijl de geannoteerde agenda Cultuur al reeds op 9 september bekend was. Deze leden verzoeken de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ervoor zorg te dragen dat de Kamer de voorbereidende informatie eerder ontvangt. Deze leden vragen voorts wie vanuit het kabinet Nederland daadwerkelijk in de Raad zal vertegenwoordigen.

Vanuit het Litouws voorzitterschap zijn de discussiedocumenten behorend bij de agendapunten voor Sport pas op 16 september jl bekend gemaakt. Direct daarop heb ik uw Kamer de geannoteerde agenda Sport doen toekomen. Tijdens de Raad zal ik vertegenwoordigd worden door de directeur Sport.

Tot slot vragen de leden van de D66-fractie of de Minister voornemens is met haar collega's te spreken over haar initiatieven ten aanzien van matchfixing en over de daarvoor mogelijk gewenste nadere Europese samenwerking.

Zoals ik heb aangegeven in mijn antwoord op de vraag van de PvdA is het bestrijden van matchfixing een onderwerp dat reeds hoog op de internationale agenda staat, zowel in het kader van de Raad van Europa (voorgenomen conventie inzake matchfixing) als in de Europese Unie (Voorzitterschapsconclusies 2012). Nederland zal in de informele Raad het onderwerp matchfixing, bij het onderdeel over transparantie en bidprocedures, inbrengen.